

Rozhovor

s Petrem Orlem

Ochránce přírody s příznačným jménem, zabývající se dlouhodobě ochranou volně žijících živočichů, vede Stanici pro záchranu živočichů v Bartošovicích a ČSOP v Novém Jičíně. Je spoluzakladatelem Národní sítě stanic pro zraněné a handicapované volně žijící živočichy a od jejího založení stojí v jejím čele. Ochráně přírody a krajiny se také dlouhodobě věnuje jako komunální politik.

Více jak třicet let se věnuješ dobrovolné ochraně přírody, zejména záchraně volně žijících živočichů. Co tě k tomu přivedlo?

Asi jsem se s tím narodil, živá příroda mě od malička zajímala a fascinovala, i jako malý kluk jsem často trávil čas v lese, na loukách, přestože jsem městské dítě. Měl jsem dětské sny, že budu pracovat v národním parku či zoologické zahradě, samozřejmě jako ředitel. O tom, že se ochraně přírody budu věnovat profesionálně i dobrovolně, rozhodla do jisté míry náhoda, uvolnilo se místo na pracovišti ochrany přírody a památkové péče v tehdejší Vlastivědném ústavu v Novém Jičíně a po maturitě jsem na toto místo nastoupil. Několik let po sametové revoluci bylo doba nakloněná ochraně přírody a já se rozhodl opustit státní správu a začít dělat ochranu přírody po nevládní linii.

Ve své praxi se setkáváš s mnoha zvířaty, která byla zraněna v důsledku lidského počinání. Lze tyto případy nějak eliminovat? A je podle tebe odstraňování příčin zraňování zvířat dostatečné a rychlé?

Z Národní sítě záchranných stanic vyplývá, že hlavní příčinou zranění volně žijících živočichů je doprava, tedy kolize zvířat s dopravními prostředky, druhou příčinou jsou úrazy ptáků po nárazu do různých pevných překážek. Na třetím místě je popálení elektrickým proudem. Z těchto příčin lze bezesporu minimalizovat především popálení elektrickým proudem na technicky nevhodně řešených sloupech vysokého napětí. Po mnohaletém přešlapování na místě a hledání nejvhodnějších řešení se v této oblasti snad konečně blýská na lepší časy, a to také díky iniciativě AOPK ČR. V případě kolizí zvířat s doprav-

ními prostředky je to složitější a v zásadě neřešitelné, vezmeme-li v úvahu obrovský nárůst aut a zahušťování cestní sítě. Nárazy na různé překážky, především skleněné, jsou naopak do značné míry řešitelné, je to však především v rukách projektantů, státní správy ochrany přírody, která připomínkuje projekty, a stavebních úřadů. My se snažíme na problémy upozorňovat a mnohdy navrhuje také řešení. Odstraňování příčin jde v těchto souvislostech velmi pomalu, problémy spíše narůstají, bezesporu svou roli hraje i ekonomická náročnost různých preventivních opatření. Tlak na přírodu, krajinu a tím i na vše živé v ní je obrovský a bohužel ochrana přírody není v současné době prioritou společnosti.

Setkal jsi se s nějakými kuriózními případy?

Zmínil bych případy, které poměrně narůstají a pramení mnohdy z lidské lhostejnosti. Mám třeba na mysli drobná zranění vodních ptáků háčky a vlasci. Z hlediska léčení v zásadě jednoduchá zranění, ale z hlediska zásahu v terénu mnohdy velmi složitá a časově náročná aktivita. Přibývá zraněných ježků od křovinořezů, sekaček trávy, určitě více je různě uvízlých zvířat v melioračních rourách, jímkách a komínech. Měli jsme případ, kdy se dospělý výr zamotal do elektrického ohradníku, což je dnes v zásadě běžné v případě srnčí zvěře, a dokonce jsme ve stejné situaci zachraňovali i jednoho daňka skvrnitého. Bohužel pro naši stanici zůstávají velkým problémem olejové laguny v Ostravě, práce na odstraňování této obrovské ekologické zátěže však stojí. Neznám skoro nic depresivnějšího než pomalé umírání labutí uvězněných v této mazlavé hmotě, kterou si spletly s vodní hladinou. Mezi lidmi přibývají hysterické výstupy v souvislosti s přítomností netopýrů v bytech

nebo v rekreačních objektech. Lidé se v těchto souvislostech do značné míry dělí na ty cynické, kterým je vše jedno, a mnohdy zvíře přejedou schválně, a na ty přecitlivělé, kteří si myslí, že je potřeba zachraňovat kosa, kterého chytl krahujec. Řešení je ve vzdělání, ekologické výchově a v osvětě.

Záchranná stanice pro živočichy v Bartošovicích je nejstarší stanicí v České republice. Za dobu své existence se jí mnohé podařilo. Čeho si vážíš nejvíce?

Těší mě, že v současné době je naše zařízení komplexně vybaveno nejen odpovídajícími chovatelskými zařízeními a provozním zázemím, ale že je i personálně stabilní. Zvládáme poměrně velké spádové území, v roce 2012 jsme přijali 1 287 živočichů a zajistili záchranný transfer dalších 299 exemplářů. Úroveň našich služeb narůstá nejen v oblasti záchrany volně žijících zvířat, ale i v oblasti ekologické výchovy, a to přes značné finanční problémy.

Jak je náročné zajistit provoz tak rozsáhlého areálu?

Velmi složité a únavné. Je potřeba si uvědomit, že jde o nepřetržitý provoz, současně musíme dodržovat zákoník práce, bezpečnostní normy a další povinnosti vyplývající z legislativy. Není zajištěn přísun finančních prostředků, takže nic není v této souvislosti jistého. U nás je vše složitější i z toho důvodu, že jde o region, který je na tom ekonomicky v ČR asi nejhůře, a to ani nemluvíme o jeho průmyslovém a emisním zatížení. Tak jako v jiných profesích, vše je o lidech, o obětavosti a schopnostech. Areál stanice má 3,5 ha, je zde přes 70 chovatelských

zařízení, centrálním objektem je téměř 300 let stará, památkově chráněná budova, vše vyžaduje pravidelnou údržbu, opravy, skutečně se nenudíme.

Stál jsi u založení Národní sítě záchranných stanic, pokrývající svou působností území celé ČR. Jsi s funkcí sítě dnes spokojen? Máte nějaké plány, jak ji ještě vylepšit?

Národní síť ZS funguje na solidní úrovni, každá stanice má sice jiné materiální, technické či personální zázemí, ale v posledních letech se udělal obrovský krok dopředu. Především díky OPŽP, který umožnil investice do těchto ochranných zařízení. Máme několik záchranných stanic na vysoké úrovni. Chceme stabilizovat menší záchranné stanice, zvyšovat odbornou úroveň péče o živočichy, přičemž základním posláním záchranných stanic zůstává zajištění komplexní péče těm přijatým živočichům, kde je reálný předpoklad jejich návratu do volné přírody. Zamýšlíme se, jak dále z hlediska finančního zajištění provozu záchranných stanic, což je nejdůležitější, ale také nejproblematictější. Určitě pak vyvíjíme snahu, aby se každá záchranná stanice adekvátně věnovala ekologické výchově a osvětě. To je oblast, kterou považujeme za nesmírně důležitou a perspektivní.

Jak hodnotíš spolupráci s přírozenými partnery stanic?

Pokud mám hovořit za celou národní síť, pak mohu konstatovat, že spolupráce je na dobré úrovni. V Radě národní sítě ZS máme zástupce Ministerstva zemědělství a životního prostředí, je zde zastoupena také AOPK ČR. Různé obecné problémy tak můžeme smysluplně konzultovat a snažit se o jejich řešení. Na regionální úrovni je situace rozdílná. Za naši organizaci však mohu říct, že úzce spolupracujeme jak se

Správou CHKO Poodří, tak Beskyd. Dobrou spolupráci a výraznou podporu máme ze strany Moravskoslezského a Zlínského kraje. Bohužel přístup krajských samospráv je k záchranným stanicím velmi rozdílný. V některých krajích se problematikou záchranných stanic zabývají jenom okrajově a finančně je nepodporují. Velmi slušnou spolupráci máme i se státní správou ochrany životního prostředí na úrovni obcí s rozšířenou působností, ale i s obcemi obecně. S mysliveckými sdruženími v současné době žádný užší kontakt nemáme. Díky některým projektům poměrně úzce spolupracujeme s Lesy ČR, Lesní správou ve Frenštátě pod Radhoštěm, nebo s Vojenskými lesy a statky, Divizí Lipník nad Bečvou, a velmi si toho ceníme.

Jsi autorem projektu návratu orla skalního po stu letech na území České republiky a několik posledních let se mu věnuješ. Jaké jsou cíle projektu a daří se je naplňovat?

Určitě to není jen moje práce, ale celé kolektivu. S vypouštěním jsme začali v roce 2006, předcházela mu však několikaletá příprava projektu. Jeho hlavním cílem je vrátit orla skalního na území ČR jako hnízdní druh. Dnes můžeme říci, že orel skalní je díky tomuto projektu stálým druhem naší avifauny. Už zde není pouze na pohnízdích potulkách. Na dvou lokalitách nám vypuštění orli zahnízdili, zatím neúspěšně, nebyli pohlavně dozráli. Bohužel se nám jeden pár, který poprvé zahnízdil v roce 2010 a pak i v roce 2011, rozpadl. S největší pravděpodobností samice zahynula po úrazu elektrickým proudem. Nově založená populace je více než křehká. Průběh projektu je takový, jaký jsme předpokládali: část vypuštěných jedinců zůstává na našem území a váže na sebe jedince vyskytující se zde na potulce, část naopak obsadila teritoria na Slovensku. Z toho dva jedinci tam prokazatelně hnízdí. Zvládli jsme

techniku i všechna úskalí vypuštění těchto majestátních dravců, v lokalitách stálého výskytu se také potvrdilo, že mají své důležité místo v potravním řetězci. Díky projektu jsme získali celou řadu cenných poznatků z biologie a etologie orla skalního a řadu dat týkající se pohnízdí potulky těchto dravců. Využíváme rádiovou i satelitní techniku. Orel skalní je vlajkový druh, který zajímá média i laickou veřejnost, takže díky projektu také upozorňujeme na problematiku druhové ochrany živočichů a na ochranu přírody obecně. Velmi důležitý je i rozměr lidský: navázali jsme velmi úzkou a přátelskou spolupráci s kolegy-ochranáři na Slovensku. Projekt pokračuje, ještě dva roky chceme vypouštět mláďata a samozřejmě dále pokračovat v monitoringu, ochraně a managementu tohoto druhu.

Pracuješ v současnosti i na dalších projektech?

Mimo jiné se více jak deset let zabývám problematikou ochrany sýčka obecného, regionální záchranný program realizujeme ve spolupráci se Správou CHKO Poodří. Sýček je v ČR, ale i v Evropě nejohroženějším druhem sovy a populace je silně na ústupu. V roce 2012 jsme poprvé zaznamenali úspěšné vyhnízdění námi vypuštěných jedinců z odchovu naší stanice. Byla úspěšně vyvedena čtyři mláďata, což považujeme za velký úspěch. Projektů či dílčích ochranných aktivit je celá řada. Nicméně nejvíce mě i celý kolektiv zaměstnává příprava na realizaci projektu Dům přírody Poodří. Projekt návštěvníckého centra je podpořen z OPŽP, a pokud se nám podaří překonat administrativní a byrokratickou bariéru, tak bychom jeho realizaci mohli důstojně oslavit 30. výročí založení záchranné stanice v Bartošovicích, které se váže k 28. říjnu 2013.

*Děkuji za rozhovor
Ptal se Pavel Pešout*

Pro zkvalitnění personální práce v AOPK ČR

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz

Praha – V Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) se v letech 2011 až 2012 uskutečnil projekt *Podpora rozvoje řízení lidských zdrojů v AOPK ČR* (reg. č. CZ.1.04/4.1.00/58.00025), jehož hlavním cílem bylo nastavit a zavést efektivní systém řízení a rozvoje lidských zdrojů v organizaci, včetně zavedení podporných

nástrojů k realizaci kvalitní personální politiky.

Realizace projektu probíhala v letech 2011 a 2012. V průběhu roku 2011 se uskutečnily především přípravné práce. Po schválení podstatné změny projektu (v prosinci 2011), která se týkala zejména úspor v rozpočtu a snížení počtu členů realizačního týmu, byla

urychleně vypsána výběrová řízení na dodavatele služeb a zahájena skutečná realizace. Do projektu byli zapojeni rovněž externí dodavatelé, kteří doplnili interní realizační tým složený z manažera projektu, dvou specialistek, finanční manažerky a šesti vedoucích pracovních skupin z regionálních pracovišť AOPK ČR, kteří působili nejen jako odborní